

Юлія Білостегнюк

студентка III курсу бакалаврату ІФЖ (Наук, керівн. - докт. філол. наук, проф. Куцевол О.М.)

«Я ТАК МАЛО ЗНАЮ ПРО СКЛАДНІ ЛАБІРИНТИ ДИТИНСТВА, ТОМУ Я ДОЗВОЛЯЮ ДІТЯМ УЧИТИ СЕБЕ» (з досвіду вчителя Писарівської СЗОШ Л.В.Білостегнюк)

Вона прекрасна, моя шкільна вчителька літератури. Заходила до класу - і починала творити таїнство краси: високі, сильні, дивовижні почуття спалахували в кожному юному серці, вихлюпувались з очей, наповнювали повітря, линули крізь розчинені вікна в широкий блакитний простір, дарували відчуття піднесення й щастя. Як вона читала художні твори! Як вона читала!!! Коли наставав жаданий момент уроку й вчителька брала до рук книжку - завмирало все єство кожного учня, очі й серце напружувались у чеканні дива, що й відбувалось, бо далі абсолютним господарем приходило до класу художнє слово в її майстерному виконанні.

Ми були захоплені, розчулені, закохані в літературу й саму вчительку. А вона вчила нас щирості й чесності, навчала цінувати слово, працювати, множити добро й зневажати зло. Вона намагалася розбудити у своїх вихованців натхнення, розбурхати потяг до творчості навіть у нетворчих душах. Вона вірила в нас і в те, що кожен хоч на короткий час може стати поетом, творцем. І ми намагалися навчитися цьому. Ми любили уроки літератури, читали все рекомендоване нею, а кращих літературних героїнь ототожнювали зі своєю наставницею.

Це портрет учительки української мови та літератури Писарівської СЗОШ І—ІІІ ступенів Білостегнюк Лариси Василівни, яка вже понад 22 роки сіє в душах шкільної молоді розумне, добре, вічне, надихає на них любов до творів красномовного письменства. Для того, щоб викликати в учнів інтерес до предмета, педагог використовує інтерактивні технології, які пробуджують зацікавлення й мотивацію навчатися, самостійно мислити й діяти.

У своїй професійній діяльності вона ґрунтується на працях відомих науковців, таких як О.Ісаєва, А.Мартинець, Л.Пироженко, О.Пометун, Г.Сиротенко Н.Суворова та ін. Л.В.Білостегнюк зважає на те, що процес демократизації суспільства змінив трактування авторитету вчителя: сьогодні він не може базуватись на сліпій повазі або примусі. Завдання сучасної школи - навчити школярів здобувати знання, а інтерактивне навчання через суб'єкт-суб'єктну взаємодію допомагає створити атмосферу творчості, взаємодопомоги і взаємоповаги, розвиває креативність та нестандартність мислення.

У методичному арсеналі Лариси Василівни численні інноваційні прийоми та методи: **ПРЕС, ґрунування, режисерування тексту, кубування, «літературний волейбол», есе, щоденник подвійних нотаток, «займи позицію», «музей помилок», інтерв'ю «за три кроки», словесне багатоборство, «майстерня лінгвіста», гра «митник».** Подобається учням заповнення **«паспорта твору»**, який доцільно використовувати під час лекційної форми роботи, щоб вони не були пасивними під час розповіді вчителя, а вдумливо сприймали інформацію.

На уроках літератури Л.В.Білостегнюк використовує різні інтерактивні вправи. Наприклад, при вивченні драми І.Франка «Украдене щастя» аналіз здійснюється в аспекті морального вибору людини. Спочатку учні об'єднуються в групи, учасники яких презентують точку зору Анни, Миколи, Михайла з даної проблеми. При аналізі використовуються **прийом «Дерево рішень»**, що реалізується в таких етапах колективного пошуку:

- з'ясування суті проблеми;
- осмислення можливих варіантів її вирішення;
- формулювання колективної позиції.

Думка кожної групи повинна закінчуватися фразою: «Я вважаю, що щастя - це...». Висловлювання кожної групи фіксуються.

Учасники обговорення підтверджують думку, що кожна людина - це особистість, у неї своє розуміння щастя. Але, будуючи його, не треба переступати через чийсь почуття. Учні розмірковують, що таке щастя, використовуючи методичний **прийом «Займи позицію»**:

- бути коханою й кохати;
- кар'єра, слава, успіх;
- матеріальний добробут;
- міцна родина.

Цей прийом Лариса Василівна використовує після опанування учнями певної інформації з проблеми й усвідомлення ними можливості протилежних позицій щодо її вирішення. Розглядаючи запропоновані варіанти відповіді, школярі:

- знайомляться з різними думками однокласників;
- прогнозують, які наслідки матимуть висловлені особистісні позиції;
- на практиці формують уміння відстоювати власну думку;
- вчаться слухати один одного;
- отримують додаткові знання з літературної теми.

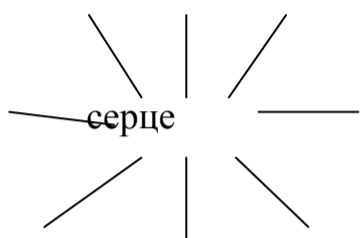
Має ефективний результат використання таких інтерактивних прийомів, **«Хто сховався за портретом?»**, **«мозковий штурм»**, **діаграма Венна, карусель, рольові ігри, створення асоціативного куща.**

Винятково важливою є робота з розвитку творчого мислення й мовлення учнів. До цих уроків Л.В.Білоствегнюк готує **творчі завдання: конструювання усних чи письмових висловлювань, написання переказів (мова), творчих робіт, складання усних творів, роздумів над проблематикою літературного твору, долями героїв, ідейно-естетичними пошуками автора.** Вони не лише розвивають мовленнєві навички, але й привчають бути спостережливими та допитливими, розвивають дивергентне мислення, здатність зіставляти події літературного твору з явищами реального життя.

Старшокласники люблять проводити порівняльний аналіз трактування певної проблеми в різних творах. Наприклад, тема голодомору в романах Уласа Самчука „Марія” та Василя Барки „Жовтий князь”. Для учнів середньої ланки пропонується порівняльний аналіз казок різних народів та літератур, зокрема української й зарубіжної. При цьому словесник використовує індивідуальні картки, пропонуючи виконати різноманітні завдання на аналіз, синтез, порівняння, виокремлення специфічних рис. Наприклад, у 5 кл. порівнюється українська народна казка «Золотий черевичок» та відома історія французького письменника Ш.Перро «Попелюшка, або Соболевий черевичок» з використанням таких завдань:

1. Групування.

Завдання: створити асоціації зі словом «серце»:

2. «Так-Ні»

Завдання: визначити правильність запитання, поставивши знак плюс (на правильній відповіді) та мінус (на неправильній відповіді)

Код	1	2	3	4	5	6	7	8

3. Підсумок (рефлексія). Осмислення набутих знань, умінь та навичок.

4. Домашнє завдання. Написати сенкан до слова «серце».

Сенкан (верлібр) - п'ятирядковий вірш, що має таку будову:

рядок - назва, слово-іменник;

рядок - опис, два прикметники;

рядок - дія, три дієслова;

рядок - ставлення до теми, власні почуття,

фраза з чотирьох слів;

рядок - синонім до першого слова.

Серце

Результат багаторічної праці Л.В.Білоствегнюк -досягнення її учнів: випускниця 2006 року, студентка

Інституту філології й журналістики І.Бондар брала участь в обласному конкурсі «Перше побачення моїх батьків» і посіла третє місце; учениця 8 класу Л.Діденко була учасницею IV туру VIII Міжнародного конкурсу знавців української мови та літератури ім. П.Яцика й отримала грамоту Міністерства освіти і науки України. Щорічно учні Лариси Василівни посідають призові місця на районних й обласних олімпіадах з української мови і літератури. їм є з кого брати приклад, бо Л.В.Білоствегнюк постійно знаходиться у творчому пошуку, не зупиняється на досягнутому, працює над удосконаленням свого фахового та інтелектуального рівня: була переможцем обласного конкурсу «Учитель року-2005» в номінації «Українська мови та література», посівши почесне 3 місце. Упродовж останніх п'яти років вона позаштатний працівник обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, де ділиться власним досвідом роботи; була учасником Міжрегіонального семінару в рамках обміну досвідом між Чернігівською та Вінницькою областями. Лариса Василівна завідує кабінетом літератури, який визнано одним з кращих у Вінницькому районі; постійний учасник творчої групи району, член ради кабінету при ВОПОПП; учасник перевірки робіт із зовнішнього незалежного оцінювання.

Без перебільшення можна сказати, що це людина, учитель, який не стоїть на місці, рухається вперед, даруючи своїм вихованцям знання, уміння й навички, які допомагають їм реалізуватися та спонукають до творчості. Професійна позиція Лариси Василівни Білостегнюк висловлена в таких принципах:

я хочу, щоб школа стала для дітей рідним домом і намагаюсь зробити все для цього;
я хочу, щоб мене любили, тому ставлюсь до дітей так, як би хотіла, щоб ставилися до мене;
я так мало знаю про складні лабіринти дитинства, тому я даю змогу дітям учити себе;
я - людина й можу помилятися, тому я буду терпляча /до помилок юних;
я намагатимусь розвинути у вихованців почуття справедливості, навчу їх ненавидіти неправду й любити правду.

І що б у мене не трапилось, я ніколи не забуду:

заходити до класу з усмішкою;

під час зустрічі заглянути кожному в очі, зрозуміти його настрій і підтримати, якщо йому погано;

буду стриманою, терплячою, уважною;

не буду шукати легкого шляху;

буду вселяти в дитину віру в себе;

радітиму маленьким успіхам своїх учнів і співпереживати їх невдачам;

проситиму вибачення, якщо я не права;

прагнутиму жити з дітьми повним життям, радіти й засмучуватися, захоплюватися й дивуватись разом з ними;

нести дітям добру енергію.

Думаю, що такі принципи можуть стати наріжними і в професійній діяльності майбутніх учителів-словесників.